RNAL & PROCEEDINGS

OF THE

ASIATIC SOCIETY OF BENGAL.

Vol. VI, Extra No.

1910.

CALCUTTA:

PRINTED AT THE BAPTIST MISSION PRESS, AND PUBLISHED BY THE
ASIATIC SOCIETY, 1, PARK STREET, CALCUTTA.

1910.

Issued 2[illegible]th October, 1910.

JOURNAL & PROCEEDINGS

OF THE

ASIATIC SOCIETY OF BENGAL.

Vol. VI, Extra No.

1910.

CALCUTTA:

PRINTED AT THE BAPTIST MISSION PRESS, AND PUBLISHED BY THE ASIATIC SOCIETY, 1, PARK STREET, CALCUTTA.

1910.

Issued 25th October, 1910.

A COLLECTION OF POEMS BY THE EMPEROR BABUR.

INTRODUCTION.

The precious little manuscript from which the accompanying plates were photographed belongs to the Library of His Highness the Nawab of Rampur.[1]

Outside Rampur, where it is naturally regarded as one of the show pieces of the Nawab's Library, this little book has never become famous, in spite of the great interest which scholars have evinced in the Emperor Babur, ever since the translation and publication of his Memoirs. Locally the manuscript was, I found, regarded as the autograph of the Emperor throughout, and this the colophon would at first sight lead one to believe. For myself, however, I am convinced that the main text in its very neat *naskh* hand, is the work of a scribe, and that we have Babur's own writing only in the occasional marginal corrections and in the fragment of a rubâ'î written transversely across the last page.

The colophon says حرره بابر دوشنبه ١٥ ربيع الاخر سنه ٩٣٥ which would ordinarily mean Babur wrote this (with his own hand): but the endorsement of Shâh Jahân distinctly says that he guarantees the genuineness of *this rubâ'î* and *this signature.*[2] In the process of binding the original book has been much cut down, and it would appear that we have in this manner lost two lines of the rubâ'î and Babur's signature. Had the whole manuscript been in Babur's writing Shâh Jahân would not have made such a specific statement with regard to the *rubâ'î.* Apart from all other considerations this little manuscript at least offers us absolutely genuine specimens of the writing of two of the most famous "Great Moguls." What adds a special interest to the contents of this manuscript is the fact that it has preserved for us a poetical work by Babur, which was hitherto considered to be irretrievably lost. Not only is this work known to us by name, but the exact circumstances under which it was composed are described in minute detail by Babur himself in his Memoirs. I refer to the *Risâla-i-Wâli-*

---

[1] I take this opportunity of thanking His Highness both for his gracious permission to publish these poems, and also for the great kindness I received at his hands on the occasion of two visits I paid to Rampur to examine the very valuable Arabic and Persian collections in the Nawab's Library.

[2] The poem was completed on Saturday, the 8th of Rabî' II, thus, this fair copy was finished one month and seven days after the comple-

diyya, which occupies the first 14 pages (Plates I—XIII) of this little manuscript. The passage in the Memoirs relating to the composition in A.H. 935 (A. D. 1528) of this poem occurs on pp. 448, 449 of Ilminski's Turki Text; fol. 346 *a* and *b* of Mrs. Beveridge's Facsimile; pp. 357 to 359 of Pavet de Courteille's French translation, and pp. 388, 389 Leyden and Erskine's English translation.

I herewith give the original Turki text for which I have followed the Facsimile taking assistance from Ilminski :—

آدینه کونی آئی نینگ ییگرمه اوچیدا حوارتی [1] بدنیم دا ظاهر بولدی انداق کیم جمعه نمازینی مسجد ته تشویش بیله اوتادیم - نماز پیشین احتیاطی نی کیلیب کتابخانه بیر زمان دین سونگ مشقت بیله اوتادیم - ایندینی [2] یکشنبه کونی از راق تترادیم . [3] سه شنبه کیچه‌سی صفر آی نینگ ییکرمی یتی سیدا حضرت خواجه عبد الله نینگ والدیه رساله سی‌نی نظم قیلماق خاطریمغه کیچتی - حضرت نینگ روحی غه التجا قیلیب کونگلومگا کیچوردوم کیم اگر بو منظور اول حضرت نینگ مقبولی بولور خود نیچوک کیم صاحب قصیدهٔ برده نینگ قصیده سی مقبول توشوب اوزی افلج مرضی دین خلاص بولدی مین داعی بو عارضه دین قوتولوب نظمیم نینگ قبولیغه دلیلی بولغوسیدور - اوشبو نیت [4] بیله رمل [5] مسدس مخبون عروض وضرب گاه ابتر گاه مخبون محذوف وزنیده کیم مولانا عبد الرحمن جامی نینگ سبحه سی هم بو وزنده دور رساله نظمی غه شروع قیلدیم . هم

---

tion of the original draft. During this interval Babur seems to have been in Dolpore.

[1] حوارتی has come out badly in the Facsimile.

[2] The Facsimile seems to read ایندی but *indini* is undoubtedly correct, *pace* P. de C. who quotes the word in his foot-note and says he does not think it a possible word. It is indeed wanting from his Dictionary. But the word is common enough and means two days after: just as *ertesi* means the next day.

Radloff says *indini* means "übermorgen. nach drei Tagen."

P. de C. must here have consulted the Persian translation, as otherwise he could not have given the correct meaning of a word which according to him was meaningless.

[3] *Titramaq*—to shake. Persian لرزیدن.

[4] The Facsimile reads اینت *int.*, which is not a word at all as far as I am aware. Ilminski's نیت is probably correct. There is, however, a word *ant* = an oath, which would at any rate not make nonsense here.

[5] These few technical terms of prosody have caused much confusion to editors and translators alike. It is unnecessary for me to explain the meaning of these terms, but I may at least explain the construction of the sentence as I understand it. "Six-footed *remel*, in which the first

اوشال کیچه اون اوچ بیت ایتیلدی التزام یوسونلوق کوندا اون بیت بتن
ئمراق ایتیلماس ایدی - غالبا بیر کون ترک بولدی - اوتکان ییل و هر
محمل موندااق عارضه کیم بولدی اولی بیر آی قیرق کونگا تارتتی - تنگری
عنایتی بیله حضرت نینگ همتی دین پنجشنبه کونی آی نینگ ییگرمه تو قوزیدا
اندکی افسرده بولدی لوزگا بو عارضه دین خلاص بولدم - شنبه کونی ربیع الاول
آی نینگ سکزندا رساله سوز لاری نینگ نظم قیلماغ اختتامی‌غه یتتی بیر[2]
کون ایلیک ایکی بیت ایتیلدی *

A.H. 935—A.D. 1528.

"On Friday, the 23rd of this month (*i.e.*, Safar), a fever became evident in my body: so much so that I was able only with great inconvenience to perform my prayers in the mosque. The observance of the mid-day prayer, I, having withdrawn to my library, was able to keep only after some delay, and then with great difficulty. On the third day, Sunday, I shivered somewhat less, and on Tuesday night, the 27th of Ṣafar the idea came into my head of making a versified translation of the *Risála-i-Wálidiyya* of His Reverence Khwâja 'Abdullah.[3] Fleeing for refuge to the spirit of His Reverence, I assured my heart that if this act of homage were acceptable to His Reverence my escape from my malady would be a proof that my poem had found acceptance, just as the writer of the *Qaṣída-i-Burda*[4] was cured of paralysis.

With this intent I began to write my versified *risala*, in that variety of [the metre called] *remel*[5] which Maulânâ 'Abdur Raḥman Jâmi employed in his *Subḥa*.[6]

On that very night thirteen verses were composed. It was a self-imposed condition that not less than ten complete verses should be written every day. Only on one day did I fail. In the preceding year, whenever I had been similarly attacked, the malady had lasted at least a month or forty days. By the Favour of Heaven, and by the intercession of

hemistich (the *'arúḍ*) is *makhbún*, while the second hemistich (the *ḍarb*) is sometimes *abtar* and sometimes *makhbûn maḥdhûf*.

[1] The usual confusion between *bir* and *har*.

[2] Ilminski is right in reading *bir* at any rate in the last case where *har* gives nonsense. See note 1 on p. iv below.

[3] Khwâja Naṣir-ud-Dîn 'Ubaydullah, better known as Khwâja Aḥrâr, was born in 806 A.H. and died in 896 A.H.

[4] For an account of this miracle see Nicholson's *Literary History of the Arabs*, pp. 326, 327.

[5] See note on p. ii above.

[6] *Subḥat-ul-Abrâr*, or the Rosary of the Pious, one of the seven poems composing the famous *Haft Aurang* of Jâmi.

His Reverence, on Thursday, the 29th of the month (of Ṣafar). I was released from this other attack. On Saturday, the 8th of Rabî'-ul-Awwal, I completed the versification of the contents of the *risâla*. On one day [1] I had composed as many as 52 verses."

Of the remaining poems and fragments contained in this little manuscript some, as I have indicated in the foot-notes to the text, are already known to us from the Memoirs. The rest are, I believe, otherwise unknown.

I will not here discuss the matter and manner of these poems, as I hope on a future occasion to publish an English translation of the contents of this little book: I cannot, however, refrain from calling attention now to what is perhaps the most curious verse in the collection, namely, that which occurs on Plate XVII, p. 20 of the text. Here we have the uncommon combination of Turki and Urdu in one and the same line. "Macaronic" verses in which Persian and Urdu were mixed were common enough at one time, and indeed gave rise to the name "Rekhta" by which early Urdu poetry is known.

This verse may be transcribed as follows, adopting modern spelling for the Urdu:—

Mujhko na hua kuchh havas-i-mung o moti
Faqr ahliga bas bolghusi pâni o roṭi.

I have no desire for coral or pearls
For faqirs (poor people) water and bread is enough.

THE SPELLING OF BABUR'S NAME.

I think some word of justification is due from me for reverting to the spelling Babur, which though it was employed by many of the earlier European scholars such as Berezine, Ilminski and Teufel,[2] has been entirely ousted by the spelling *Babar*. How this preference has been given to the latter form must remain a mystery. There can, however, in my view be no two opinions in the matter. In the first place, all the Turki-speaking men I have consulted (whether from Bokhara or from Kashghar) always pronounced the final *ur* quite distinctly —and I think that alone sufficient evidence in support of the form Babur. But there is not wanting evidence of a docu-

[1] Ilminski reads هر "every." and this is evidently the reading wrongly adopted by the Persian Translator, and followed by Leyden who says: "I had composed every day on an average fifty-two couplets." In spite of Ilminski, Pavet de Courteille gives, and as the facts show quite correctly, "en un seul jour j'avais composé cinquante-deux distiques." The poem contains 243 verses and was completed in eleven or twelve days. If on one day he composed 52 and on the first day 13, and was idle one day, the remainder 178 must have been written at an average of about 19 verses a day.

[2] D'Herbelot gives "Babur ou Babor."

mentary nature. I am indebted to my learned friend Mr. Ellis, Assistant Librarian in the India Office, for two very valuable references in support of my contention.

(1) In Flügel's Catalogue of the Arabic, Persian and Turkish MSS. in the K.-K. Hofbibliothek in Vienna, Vol. II, p. 115, some verses by Babur are noticed on the spare leaves at the end of a MS. Flügel names their author as "Bâbûr Pâdischâh," as if he had found written بابور. At the request of Mr. Ellis, Professor Geyer very kindly looked up the original MS. and reported that this surmise was correct.[1]

(2) Mr. Ellis writes: "I have in my possession a very prettily written MS. of a treatise on the Astrolabe, entitled پنجاه باب سلطاني, by Rukn b. Sharf-ud-Dîn-al-Ḥusayni 'l-Āmuli, which is dedicated to مغيث السلطنة والدنيا و الدين ابوالقاسم بابر بهادر خان .

The king's name is distinctly vocalized بابُر by the original scribe. The author composed his treatise in Herât during A.H. 860 . . . . I do not think that the MS. can be very much later than the date of composition."

(3) To my friend Mr. H. Beveridge I am indebted for a reference to a line in Babur's poem called مبيّن published by Ilminski from Prof. Berezine's MS. (Kazan 1857), page 229, line 6, where Babur is made to rhyme with *dur* (is)

او شبولار كيم نارين ديدى بابر * بيلكاسين كيم مفصل ايماندور

(4) In his article "The Emperor Babar in the *Ḥabib us Siyar*" published in the Asiatic Quarterly Review for January and April 1906, Mr. Beveridge writes:—

"It has been remarked by Dr. Rieu that the proper pronunciation of this name is Babûr. This is corroborated by a distich at Vol. II, p. 291, line 7, of the Habib." The little poem in which the distich occurs will be found on p. 291 of Vol. III (part 3) of the Bombay Lithograph.

سلاطینی که کشور میکشـایند * ز اخوان گوی دولت میربایند
نباشد از خلاف قلـم کیشان * بیک منوال دایم حال ایشان
بیک نهضت گهی ملکی ستانند * گهی درکار خود حیران نمانند
ثمر نوشند گاهی در ثمـر قند * زمانی نی ثمر یابنـد نی قند

---

[1] Dr. Geyer says in his letter: "Was die Schreibung des Names betrifft, so halte ich Bâbur für unzweifelhaft richtig."

چنین باشد در اول حال ایشان * بود رافت و خیز اقبال ایشان
ولی یابند آخر سرفرازي * چون سلطان جهان خاقان غازي
ظهیر الدین محمد پادشاهي * که مانندش نه بوده دین پناهي
خدیو کامران پرتو دُر * ملا و ملک ملت شاه بابر

Finally, Mr. Stanley Lane Poole in his Introduction to "*The Coins of the Shâhs of Persia*," p. xxv, says:—

"According to Dr. Rieu the right pronunciation as shown by the couplet of the prince's own composition, was Babur."

I have been unable to find any discussion of the question in Dr. Rieu's Catalogues, and therefore I conclude that Mr. Poole received his information verbally. Curiously enough Dr. Rieu, for some reason which has never been explained, spells the Emperor's name Babar, but the name of Mirza Abul Qasim, the son of Mirza Baisangher, Babur.

Thus we see that there is overwhelming evidence in support of the spelling Babur.

CALCUTTA, E. DENISON ROSS.
September, 1910.

Divān-i-Babur Pādishāh.

بسم الله الرحمن الرحيم

Plate 1*a*.

حق تعالى غه دیین حمد و سپاس　　کنمی غه یتماس انینگ وهم و قیاس
خالق و قاهر و سبحان و عظیم　　رازق و قادر و رحمن و رحیم
اوّلی دور که بدایت انگا یوق　　آخری دور که نهایت انگا یوق

Plate 1*b*.

یوقتورور هیچ شریکی ایشیگا　　اوخشاماس هیچ نیمه گا کیشیگا
احتیاجی کیشیگا یوقتور انینگ　　یار و یاور ایشیگا یوقتورور انینگ
ارتما یدور هم بولما یدور کم　　بار ایدی بار دورور و بولغوسی هم

Plate 2*a*.

تیل انینگ حمدیدا قاصر دور بیل　　بیل انینگ حمدیدا قاصر دور تیل

حضرت رسول نعتي صلى الله عليه وسلم

یا حبیبِ عربیِ قرشي　　غم و دردینگ منگا شادي و خوشي
چرخ نینگ گردشی میلینگ برله　　باری خلق اولدي طفیلینگ برله [1]
انبیا خیلی غه سرور سین سین　　جملهٔ خلق غه رهبر سین سین
مین بعی کاهل و یول اسرو یراق　　عمر کوب قیسقه و یول اوزون راق
مین گمراه قه کورسات بر یول　　میني مقصودقه یتکورگای اول
قو یمه بابرنی بو حرمان بیله　　چاره قیل دردیغه درمان بیله

رساله نظمي نينگ سببي

حضرت خواجه عبید الله دین
ایشیت اول سر خدا اگه دین

1 *Ṭofailing birla* = on your account.

خواجه‌لر خواجه سي اول خواجه عبيد
خادم و چاکری شبلي و [جنيد]

Plate 2b.

حالت و مرتبه سی ظاهر دور
وصف و تعریفیدا تیل قاصر دور
اتاسی قیلغان اوچون تکلیفی
قیلدي آنینگ آتیغه تالیفی
طالب ایل تیلی‌گا مذکور دورور
والدیه بیله مشهور دورور
هر سوز اندا که انگا مین بیتسام
یتی کونگلونگا انی نظم ایتسام
تاکه بولغای منگا هوشیارلیغی
لویقولوق کوگلومه بیدارلیغی
یذه بو نظم اوقوسا هر طالب
کونگلي نینگ رغبتی بولغای غالب
رغبت ایلاب انگا فیضی ییتسه
تیره لیك کونگلی دین آنینك کیتسه
فیضی دین منگا ییتیشکای اثری
بیخبر کونگلومه بولغای خبری
ینه او قوغوچی لارغه اول آن
ضبط قیلماقغه ایدي نظم آسان
بو دیکانلار منگا بولدي تقریب
مونی نظم ایتیم و بردیم ترتیب
باقماغیل سوزلاگوچی نینگ اوزیگا
اوزینی قوي نظر ایتکیل سوزیگا
سوز منینگ ایرماس الار نینگ دور بیل
مینی بیلگیل مترجم حاصل

رساله شروعي

Plate 3a.

خواجهٔ محرم اسرار الٰه　　دیدی اوّل مونی کیم قال اللّه

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ اِلَّا لِيَعْبُدُوْن

ظاهر و باطنینگ اعمالیغه بیل　　بو عبادت متناول دور قیل

بیل بو صوفیه نینگ اقوالی دور　　معرفت باطنینگ اعمالي دور

متفق دور باري تحقیق ایلي　　مونگا ناطق دورور اول خیل تیلي

معرفت بی تبعیت بولماس　　قایدِ ره [1] تبعیت تور و بس

بیل نبي غه تبعیت قیلماق　　قایسي ایشلارده کیراك سوزمه باق

قولي تیلگا متعلق بیلگیل　　فعلي ظاهر غه تعلق دور بیل

بولدي باطن غه تعلق حالي　　خواجه نینگ بیل بو دورور اقوالي

Plate 3b.

بیل که قولیدا نیدور پي رولیق　　قایسي سوز دور که ایرور نالایق [2]

بولسه گر شرع خلافي هر قول　　دیماگیل اني و قیلگیل لاحول

[غیبت] و یالغان و موذي سوزدین　　احتراز ایت یراق ایتکیل اوزدین

هر یمان قولغي اوزدین دور ایت　　تیلینگا بر نیمه نی مذکور ایت

بولغای اقوال و کلامینگ بو صفت　　کونگلونگا باعث نورانیّت

مثل قرآن و احادیث و دعا　　امر معروف که بویوردي خدا

[نهي] قیل هرنی که منکر بولسه　　هرنی ینگلیغ که میسر بولسه

بیل که اوقوردا دعا و قرآن　　جد و جهد ایلاگاسین کیم اول آن

هرنه کونگلونگدا ایسه اندین بیل　　بولغای اول لحظه معبر سنگا تیل

اگر امي ایسانك اولدم قاري　　بیلگاسین مونی کلام باري

[1] *Sic.* in MS. but the metre requires رلا.

[2] The imperial poet has apparently suggested an amendment of this *misra'*.

دیمه هر سوز که ایرور نالایق

هم سوزي ايركانيني چون بيلاسين — بيل كه حق بيرله تكلم قيلاسين
تبعيت ني دورور فعلدا بيل — ظاهرينگ شرع ايله آراسته قيل
ترك قيلما ادب و سنتلار — هرني مقدار كه ترك ايستانك اگر

Plate 4a.

هرني كيم شرع خلافي دورور اول — يتغيل اندين كه ايماسدور اول يول
هر سوز ايتسانگ و هر ايش قيلسانگ — چون هميشه موني ورزش قيلسانگ
نسبتي نفس نبي برله اول آن — نفسينگا بولغوسي بى شك و[گمان]
صفت نفسي دين اوشبو فرصت — جذب ايتار نفس بقدر نسبت
انگا اوخشار [1] كه فتيله توتوني — جذب ايتار اوتني كوروبسين مومونی
صفتي دين نيچه كيم جذب ايتار — آنچه چاغليق بو ترقي غه ييتار
قيل قياس اوشمونگا سين اوزگالارين — قدر نسبت بيله بهره تاپارين
تبعيت چو ييتيشسه بكمال — دوست توتقاى اني حيّ متعال
اوزيني محرم اسرار ايتكاى — اول زمان ايستاكانيگا يتكاى
فى الحقيقة بو سيووكلوك عايد — اول حبيبي غه دورور اى عابد
حاصل اولدي انگا چون وصف نبي — بيل كه اول دور بو محبت سببي
بيل كه باردور بو ديگانلار باري — محض فضل و كرم جبّاري
بلكه هر رتبه دا يخشي باقفيل — اوزيدين اوزگاني سيومايدور بيل

Plate 4b.

[2] كوزگلوک كوزگوسيني گر سيوسه — نظر لطف بيله گر ايوسه
بيلگاسين كيم بو تيمور حبي ايماس — فى الحقيقة اوزيني سيودي و بس
صفت و ذات بيله حضرت حق — قيلدي كوزگودا تجلي انداق
قايسي كوزگو كه ايدي بى غش و غل — بو تجلي ايدي اندا اكمل

---

1 *okhshamaq* = to resemble.

2 *Küzgülük küzgüsini ger sé-üse.* *Nazar-i-lutf bila ger é-üse.*

If the user of a mirror loves the mirror, and hastens towards it with affectionate glances, know that this is not from love of the [polished] iron, but in truth from self-love alone.

چون محمد ته علیه الصلوة   روشن و اکمل ایدي بو مرآت
نوریدین اندا تجلي ایدي کوب   کیلدي بو خلعت انینگ بویغه خوب
امتي غه داغی پی رولیغي دین   ییتکوصي بهره باري دین اول حین
رتبهٔ غه موني بیلگیل بیشک   بولماغای بی تبعیت بیتماک
تبعیت انگا بر حسب کمال   قایدا دور مین سنگا ایقای یاد آل
کیراك انداق که کونگلدا مطلق   قالماغای هیچ تعلق جز حق
گر محبت سنگا بولماس بو صفت   بار بو حبّ منقطع اولماققه جهت
کوچه حبّ موهبتي دور بی شک   سنگا لیکن موني بیلماک کیراک
بو ظهوریغه شرایط حاصل   اصل و سرمایه بوشاقماغلیق دل

Plate 5 a.

غیر دین منقطع اولغاچ بو کونگول   تینگري بیرله متعلق بولور اول
بو زمان اُشبو تعلق حاصل   خواه و ناخواه بولور کونگلونگا بیل
تینگري مونداق یاراتیب تور بیلگیل   سنگا دایم بو یوصونلوق تور دل
متکلم دور و ایشیتگوچي دور   کورگوچي‌دور باري ایش ایتگوچي دور
ایتماق بیرله ایشیتماك کورماك   غیر دین منقطع اولغاچ بی شک
ایتور و ایشیتور و کورار حاصل   انگا واندین وآني بیلگیل
بیل که بو مرتبه دا اول هنگام   بار مناجات ته حق بیرله مدام
بیلگاسین ذکر حقیقي اول حین   بیل منزه اني حرف و اون [1] دین
جوهر دل بیله بیر بولغوسي دور   حبي بیرله کونگلونگ تولغوسي دور
همگيِ دل اني دوست توتار   بیلگاسین بو سوز ارا فرقي بار
دوست توتماغلیق ایله ای دانا   دوست نینگ یادی نی توتماغلیق دا
اول که توتقای [2] همگیٔ دل دوست   منتج فرط محبت بیل دوست

---

[1] *ūn* = voice, sound.

[2] The original copy had بولغای—this has been changed by the royal author to توتقای

Plate 5b.

سین قولاق توت که مونگا عشق دورات   عاشق اولدور که انگا بار بو صفت [1]

موندین اول ییرگا ترقي قیلور اول   عقل اول ییرگا ایشیت تاپماس یول

بیل که بار هستیٔ ذاکر موهوم   آیله [2] مذکور غه هستي معلوم

دیر حقیقي موني بیلگیل موهوم   بولغوسي موندا یتیشکاچ معدوم

بیل که بو ییردا دورور بو مشکل   عین مذکور بولور ذاکر بیل

ذاکریت بیله مذکوریت   بیل مبدل بولور اوشبو فرصت

کورمه اوز هستلیغین چون نابود   اونگالار هستلیغیدا نی وجود

بو زمان هَالِكٌ اِلّا وَجْهَهُ   آشکار اولدي بو سرّ بول آگه

لِمَنِ الْمُلْكُ جمالی اول حال   چهرة دین پردة نی آلغای بو جمال

بولدی معلوم که تبعیت تین   بو مراتب قه ییتار مین اول حین

بس اگر سین تیلاسانگ اول فرصت   دست بیرگای بو سعادت سنگا پات

وزني سین راست اطاعت بیله قیل   همنشین لیق بو جماعت بیله قیل

شرع ایله ظاهري آراسته دور   غیر دین باطني پیراسته دور

Plate 6a.

دم آخر که چیقار سیندین بیل   هر نفس نی دم آخر بیلگیل

مال و نقدینه و باری ایل و کون   زن و فرزند بیله شهر و مدن

خاطرینگدین باریسي محو بولور   خاطر اولدم باریسیدین قوتولور

هر نفس نی دم آخر بیلیبان   اندا بو نوع تعقل قیلیبان

ذکر مذکورگا بولغیل مشغول   بو یوسونلوق که دیکومدور سنگا یول

نفي دا هرني که بار دور جز حق   ییراق ایتکیل کونگلونگدین مطلق

نفي دین سونگرا که بار الّا الله   موندا ییتکاندا ایشیت بو دور راه

بیل که محبوب ایلا معبود اولدور   باری ایل ساجد و مسجود اول دور

هر قاچان کیم سین اگر دیسانگ دگر   موني کونگلونگ ارا قیلغای سین فکر

---

1 صفت must be an error for صفات

2 *oila* = thus.

یوقتوورور هیچ الله الّا حق   مونی ترک ایلاماگای سین مطلق
مونگا مشغول لوق ایتکیل باری وقت   حیف غفلت ته اوتار ائثوری وقت
غافل اولغاندا کیراک بولسه بو شق   قیمقی در نی ایتورکان ینگلیق
در ایتورکان که بولور اندا نی حال   بو کیشیگا کیراک اذداق احوال

Plate 6b.

کیمگا بو حال که بولسه بی قیل   متاثرلیغی غه بولدی دلیل
هر قاچان مونی مدام ایتکای سین   ینه بیر مرتبه غه ییتکای سین
ترک قیلسانگ سین اگر لیک کونگول   بورناغی [1] حال ایلا بولغای مشغول
سین بوچاقلیق بیله بس قیلماغاسین   ترك قیلماغنی هوس قیلماغاسین
نگا ییتار که بولور ای طالب   تینگری یاری باری ایشگا غالب
ترك قیلمای مونی قیلسانگ بدوام   همگی دلینگ اول وقت تمام
حق تعالی بیله مشغول اولغای   کونگلی قابل اوزی مقبول اولغای
بو بولور اندا که حبّ مولا   تاپسه کونگلونگا سینینگ استیلا
غیر دین کونگلونگ اوییدن خالي ایتار   بو اوییونگدین سینینگ اغیار کیتار
کونگلونگا هیچ تعلق قالماس   غیر اخلاص ایله قوللوق قالماس
بو زمان بولغوسي حق بیوله درست   اول تعلق که بورونراق ایدي سست
بولغوسي انینگ ایله پارچه سوزونگ   اني ساغینغوسي نی کورسه کوزونگ
حق کونگول لارني یاراتتي [2] انداق   بولماغای غیر تعلق مطلق

Plate 7a.

بار طریقی مونگا مین ایتای بیل   اوّل اول یاد نینگ اقیذني دیکیل
کیم نینگ اتی ایکانین اندیشه   قیل و قیلغیل بوصفت نی پیشه
بولما بیر لحظه بو ایشتین غافل   بولور آسان بارا بارا [3] مشکل

[1] *burnaghi* = former, first—can also be read *burunghi*.
One poet says :
Burunghi haligha qilmang nazāra ani Tangrim ʿaziz itsa nachāra.
[2] *yaratti* from *yaratmaq* = to create.
[3] *bāra bāra* in imitation of the Persian رفته رفته = by degrees.

بولغـــای اول نوع اتینـــي دیریدا   قالغاي اول نفس حدیثـــي بیریدا
موند اق اولغاچ موني ترک ایلاماگیل   حاصل اولغاي سنـــگا تا لذت دل
تا کونگـــولدین بابی لذات و هوس   منقطع بولغای و بو قالغـــای و بس
همگـــی دل اینـــگ مشغـــولي   بو محل بولغـــای و اول مقبـــولی
بولور انداق که تکلـــف بیلـــه دل   هیچ نیمه حبّی غه بولمـــاس مایل
قیلسه بو مرتبـــه نی حق حاصـــل   بو مناجات و تکلـــم بیري بیـــل
کونگول اندا و اوز انینگ ساریغـــه   سوز انینگ بیرله کوز انینگ ساریغه
انگا بورتبه دا بی غیبـــت بیـــل   بولغای اول وقت حضـــوری حاصل
کونگلـــي کوزي ارا نوري بیـــرگای   کوز و کونگلي‌گا سروري بیـــرگاي
حق دین انداق قولاق و تیل بیتکای   اندین ایشیتـــکای انگا عرض ایتکای

Plate 7*b*.

ظاهري شغل و ایشینگدین بو محل   تاپماغاي معنوی ایش سنـــگا خلل
ظاهري خلـــق قه باطن حق قه   بالـــغ سالک اتار[1] انـــداق قـــه
آشنـــا ایچ ساري تاش بیـــگانه   بو روش چه روش اولمـــاس یانه[2]
معني دا هر کیشـــگا تینگـــریگا دل   اوشبو ینگلیغ متعلـــق ایسه بیـــل
وحي اصلـــي ساري بولغـــاچ راجع   اتصـــالی تاپار اول بی مانـــع
گرچه جان تن ارا ایرکاندا کونگـــول   تینگري لطفی بیله تاپقای بو وصول
لیک بولغای بشریت تیـــن بیـــل   کونگلگه یوپقه[3] حجـــابي حاصل
منقطع بولسه بدن دین چون جان   بشریت حجبي قالمـــاس اول آن
اتصـــالی دا ایـــرور بی مانـــع   بو محل روح قه بولغـــــای واقع
مثـــلا بیـــر کیشینـــي بیـــرگا اگر   عاشق و شیفتـــه ایلای دیسه لار

[1] I think ر must be supplied here.

These lines remind one of the Qoranic verse :

رجال لا تلهیهم تجارة و لا بیع عن ذکر الله

[2] This may be rendered in Persian as follows:—از طرف اندرون با حق آشنا است. و از بیرون بیگانه - اینچنین سلوک خوب دیگر بار نمیشود

[3] *Yopqa* = very fine in texture.

بو یوسونلوق دی طریقی نی ایشیت   بار فلان شهر ده بیر خوب ییگیت
خطی سنبل قدی سرو و یوزي گل   کوزي مخمور اوزي مست و سوزي مل
حسن ایله خلق ارا افسانه دورور   کیم که کوبسه انی دیوانه دورور

Plate 8*a.*

عشقیدا باردور انینگ لذت لار   عاشق اولغان کیشي لذت نی تاپار
کیم که ایشیتسه بو ینگلیغ سوزني   تاپقوسي دور انگا مایل اوزني
لذتی بیر نیمه دین تاپسه اگر   بولدی مجبول اني سیوماکگا بشر
لیک بیلماس بو سیوگلوک حاصل   نی یوسونلوق[1] انگا بولغای موني بیل
بیل که بو ایشده طریقه بودور   کیم که یول بیلماسه کونگلي سودور[2]
اتیني تیلینگا کوب مذکور ایت   یار غیری نی کونگولدین دور ایت
مونداق ایتسانگ سنگا میلي حاصل   بولوروسین موني ترک ایلاماگیل
بر دوام اولسه سنگا میل اوتار   میل دین حاصل اولور لذت لار
نیچه لذت ایسه میل انچه بولور   میل لذات نی تاپقانچه بولور
قویمای ایلدین موني قیلسانگ تکرار   اختیاری سنگا قالماس ای یار
خواه ناخواه توتارسین اني دوست   بو کشش بیرله بو کوشش قاني[3] دوست
موندا ییتسانگ تورور اول ایل دیگاني   دوست توتقای همگیغ دل اني
قالماس اندیشهٔ غیري اولدم   اونوتولغای سنگا محبوب اني هم

Plate 8*b.*

قیلتورور اوشبو محل استیلا   سنگا سلطانِ محبت یارا
طرفیني ایدي محبوب و محبّ   اوزي رنگي دا بارین ظاهر ایتیب
وحدت صرفني ظاهر قیلغای   ایکي ایک آتی بو دم ایریلغای
سنگا معلوم چو بولدی بو یول   آتي مشغول لوغي ایرمیش اول

---

1 The scribe had written سیونلوق, which Babur corrected to یوسونلوق

2 *Saudur* for *Sautur* from *Sautmaq* = to become cold.

3 *qānī* = where ?

سودور اذکار ایچیدا ای آگاه　　افضلی لا اله الّا اللّه
موندا مصواع بو صورت بولدی　　وزن تغیری ضرورت بولدی [1]
بیلگا سین بولدی مرکب بو ذکر　　نفی و اثبات تین ایتکیل سین فکر
کونگلونگا بیل بولادور پرده صفت　　انتقاشِ صُوَرِ کونیت
منتقش بولسه کونگول مرأتی　　بولدی حق نفی و غیر اثباتی
جذب تاپماس کیشی بی رفع حجاب　　چهره کورماس کیشی بی رفع نقاب
پرده دفعی غه نیدور بیلگیل یول　　غیر نفی و حق اثباتی دور اول
بودور انداق که قیلیب سین معلوم　　ذکر مذکورگا اولدور مفهوم
مبتدی شغل چاغی بیل که نیتار　　املی [2] نی باری دین کوته ایتار

Plate 9a.

بو کیشی صاحب حالات اولغای　　مظهرِ اوشبو کمالات اولغای
تینگری کونگولنی یاراتتی انداق　　بوصفت نی انگا قایتی انداق
همنشین هر کیم ایله بولسه کونگول　　صحبتیدین متاثر بولور اول
اوشبو ولار موندا که مرقوم دودور　　ذوق ایله بارچه غه معلوم دورور
کیم که ماتم زده بیرله تورسه　　یا نشاط اهلی بیله اولتورسه
غم و شادی انگا قیلغای تاثیر　　تابقوسیدور انگا حالت تعبیر
قابلیت بو کمالات ایله حق　　یاراتیب تور کوگلونگلدا موندق
نو قبول اولمسه ایردی اول حال　　ممکن ایرماس ایدی بو کسب کمال
کیم که بو طایفه بیرله بدوام　　همنشین لیق قیلور اول اول هنگام
بیلگاسین کیم متاثر اول حین　　بولغوسی باطنی اول باطن دین
حق قه میلی سنگا بولغای حاصل　　میل چه منقطع اولغای سنگا دل
انقطاعینگ چه ینه میل ارتار　　میل چه منقطع اولماعلیق بار
بیچه اول کوب ینه بیری داغی کوب　　نیچه اول خوب ینه بیری داغی خوب [3]

[1] The poet here apologises for changing his metre, his excuse being the introduction of the phrase لا اله الا الله

[2] Corrected by the royal author from ایلی of the scribe.

Plate 9b.

تا کیشي ییتکـــوسي دور بر یيـــرگا　　کیم اني عاجـــز ایرور تیـــل دیرگا

بو دورور حال مـــونگا ییتـــکاندا　　قالمـــاغاي هیـــچ تعلـــق اندا

باری اوزلوکي بیلـــه بودور ایشـــي　　حق قه بولغـــاي متـــوجه بو کیشي

کیشي بولغـــاي انگا بر صحبـــت ته　　بلکـــه بیـــر لحظه دا آز فرصت ته

باری دین منقطـــع اولغـــاي باطن　　جمع قیلغاي کونگلـــي نی باریدین

مونگا ییتکاندا بو کیشـــي نینگ ایشي　　حق قه بولغاي متـــوجه بو کیشـــي

اوشبو جذبه که بولور خلق قه پات　　لیـــک مشکل دیدي لار انگا ثبـــات

[1] نیگا کیم حضرت حق لطفـــي دین　　غیـــر دین بولسه مجـــرد باطن

بولغوسي دورانگا حق بیرله وصول　　تینگري انساندا یاراتتـــي بو قبول

آدمي کونگلي تعلـــق سیـــز ایماس　　غیر چون قالماسا اول قالغاي و بس

لیک هر کیشیگا کیـــم استعـــداد　　گر ضعیـــف اولسه سوني توتسون یاد

وصل دین انگا شعـــوري بولمـــاس　　فیض دین انگا حضـــوري بولماس

گر قـــوي بولسه کیشیـــگا بو صفـــت　　بولغـــوسي انگا شعـــور اول فرصت

Plate 10a.

آنچه نقصان سنـــگا بولغـــاي واقع　　قیلماغاي سین عملینـــگ ني ضایع

یده مؤمن ایشیـــدا یارلیـــغ ایت　　ایل و تیل بیـــرله مددگار لیغ ایت

خاصه اول کیشیـــگا یـــوماك یاري　　که تـــوجـــه انگا بار حـــق ساري

نیـــگا کیـــم بو کیشـــي لارني قادر　　ایـــلادي سیـــوماکي اوچون ظاهر

حق تعـــالی سیـــوار آني که مدام　　کیتتي حق جانبي غه صبح ایلا شام

لحظه لحظه متوجـــه بولغـــاي　　زهی اول کیـــم متنبـــه بولغـــاي

چون انینگ کونگلي ایرور کوزگوسي　　بولمـــاسه کوزگو ني سود اوتروسي [2]

---

[1] *nega kim* = چونکه - زیراکه - لِأَنَّ

[2] *ütrüsi* here means, روبرو شدن *bolmasa küzgü ne sud ütrüsi.*

اگر آینهٔ حق نبود چه فایده در رفتن روبروی او

بشریت جهتی دین نظری   گه توشار اکل وگهی شرب ساري
نظر انچه که بو ساري دور بیل   کونگلي کوزگوسي غباري دور بیل
کونگلیدا بولسه نی مقدار غبار   حق شهودیدین اوشانچه بو یرار
تینگري توفیق بیریب کیم که اگر   ایشلارین قیلسه کفایت یکسر
بورناغي [1] حالیغه کونگلیگا رجوع   بولغوسي دور بو اگر تاپسه وقوع
بس انینگ کونگلي نی بو حق طرفي   قیلمیش اولغای بیتار اوشبو شرفي

Plate 10*b*.

بسم کافي غه بو بولدي مظهر   بو دورور شرطه که اول شکر ایلار
تیگا کیم شکري بولور موندا دلیل   اوزني کورمسگا اراده بیلگیل
بیل که بیر خلق الهي غه بشر   متخلق ایسه دیر پیغمبر
کونگلي نی جمع ایتار اوت تین بو کیشي   بولماغاي آنینگ ایله دوزخ ایشي
حالي پی رولیغي نی کونگلونگا ال   باطنیغه متعلق ایدي حال
باطنیغه کوب انینگ مرتبه بار   مثل و نفس و دل و سر غیر بولار
هر بیریدا انگا حق جلّ جلال   نسبتی بیرله عطا قیلدي کمال
هرنی ایشته تبعیت قیلسه   کیراک اول ایشي متابع بیلسه
تبعیت انگا بولماس حاصل   بیلماگونچه که نی ایشته دور بیل
معنوي مرتبه سیني بکمال   کیشي بیلماس موني سین کونگلونگا ال
ظاهریغه تبعیت نی قدر   هر کیشي قیلسه بودور انگا ثمر
بو کمالاتی دین اول اول مقدار   بهره ور بولغوسي بیلگیل ای یار
تبعیت نی دورور نفي غه بیل   نفس حظیدا خلافین توتقیل

Plate 11*a*.

گر نبات ایستار ایسانگ اول فرصت   التزام ایله [2] دوام صحبت
ساخلاغاي سین بو ایل الیدا ادب   بیل الارني بو شعورونگغه سبب

[1] MS. reads wrongly بورباغی

[2] Read *aila*, imperative of *ailamak*. The *Misra'* is however defective; a word of the measure *fā'il* is wanting between *dawám* and *ṣuḥbat*.

ظاهر و باطن ادب مرعی توت   بی ادب لیق روش و راهین اونوت

بیر ادب نی کیشی گر ترک قیلور   اوشبو ایل کونگلیدین اول توشکوسی دور

کیم بیراق توشه بو ایل کونگلی دین   بو زمانی حال انگا قالماس اول حین

نیگا کیم فایض انینگ کونگلی گا حال   اول کونگول لاردین ایمس کونگلونگا ال

کونگلی نینگ رابطه سین واسطه بیل   فیض یتماک گا جهت رابطه بیل

رابطه قالماسه اول حال کیتار   سوز ایشیتور ایسانگ اوشمونچه یتار

بی عنایات حق و خاص حق [1]   گر ملک دور قرا دورانگا ورق

رساله خاتمه سی

لله الحمد سوز ایتیلدی تمام   اختتامی عه یتیشتی بو کلام

Plate 11*b*.

قابل ایلگا سوزینی مقبول ایت   عامل ایلگا اوزینی معمول ایت

بیل توکانکاندا بو سوز بی کم و بیش   بیل توقوز یوز ایدی اوتوز بیش

Plate 12*a*.

خاطریم ساخلار ایسانگ ایل قوپقیل   بو سوزومنی ایشیت ای تیل قوپقیل

اهل دل الّیدا صرمت بیله بیت   سنگا هرنی که دیسام سین عرض ایت

مشکلیم الّیدا تقریر ایتکیل   حالتیم شرحینی بیر بیر ایتکیل

دیکاسین معتقد و معمولوم   رَوشِ و طور و سلوک و یولوم

باردور اندلق که عیان ایلاب مین   مین مبیّن دا بیدان ایلاب مین

بیزانینگ بیرله ایش اچیلماس ایمیش   درد دل چاره سینی قیلماس ایمیش

نیتابین نی قیلایین دردیم اوچون   چاره کیمدین تیلایین دردیم اوچون

چاره دردیمغه تکبر پیر اینکای   چاره سیز ایشیمه تدبیر اینکای

تیلایین مرشد و نیتای ارشاد   قابلیت قانی و استعداد

---

[1] This verse bears a striking resemblance to a verse of a later writer called Imām Rabbānī Maulavi Badrud-dîn of Sarhind (b. A. H. 971 d. A. H. 1034).

بی عنایات حق و خاصان حق   گر ملک باشد سیاه هستش ورق

Plate 12*b*.

مستعد بول و قیل اوزنی قابل　　فیض لار تا سنگا بولغای واصل

سیندا نی سعي و اوزونگدا نی قبول　　نی ایشینگ یخشی نی سوزونگ مقبول

نی اياق کیم طلبیدا یوروگای　　نی کونگول کیم هوسیدا چوروگای [1]

نی انینگ ایشینی قیلماققه ایلیک　　نی انینگ کنهینی بیلمانگا بیلیک

شهوت و نفس گرفتاری سین　　دد بیله دیو نموداری سین

شهوت و نفس قوی دشمن دور　　مینگ سنینگ دیک نی زبون قیلغایدور

لذت ییگولوك و ایچکولوکونگ　　خوشی و کیفیت و ایچکولولونگ [2]

مزهٔ اشربه و حظ یغاب　　حالت و نشاء معجون و شراب

خوروش لار بیله همدست و اولماق　　می کش ایل بیرله ایچیب مست اولماق

نشاء صبح و صبوحی نشاء　　می کش ایل قوتِ روحی نشاء

تند رخشینک نی مینیب بیلدوروبان　　ایلگا اوزی تانیتیب بیلدوروبان

حکمونگ اولماق باری ایلگا جاری　　سوزونگ اولماق باری ییرد کاری

تابعینگ ملک خراسان بولماق　　هند و چین الماغینگ آسان اولماق

Plate 13*a*.

قوللوق و خدمتینگ ایتماك بیل وای　　نسل جوجی و اروغ چغتای

پارچه ایشگا بولوبان دست رسینگ　　کیلیب ایلکینگا نی کیم بار هوسینگ

باری فانی و باری هیچ تورور　　مینی دنیا باریدین کیچتورور

بیلمیشام هرنی که قیلدینگ تحریر　　فهم قیلدیم غرضینگنی بیر بیر

بو دیماکتین بو بیلیکتین نی سود　　طلبی کیم کیراک اولدور نابود

تینگری قیلغای مو ایکین طرفه سبب　　حاصل اولغای مو ایکین اوشبو طلب

تینگری توفیقی مگر یار اولغای　　تا کیشی حق نی طلبکار اولغای

تینگری توفیقی دی و تیک تورایین　　نیقیلای چاره نی کیمیدین سورایین

---

1 *chürümek* = فرسده شدن to be worn out. used up.

2 *ichkülük* = wine drinking, in the second, but not in first *miṣrá'*.

توت قولاق کیم بو دورور تحقیقی   تینگری نینگ بولماچه توفیقی
ممکن ایرماس بولا الماق هیچ ایش   نیگا کیراک سنگا مونچه پیچش
کوردگارا منگا توفیقی بیر   یوروماگا ره تحقیقی بیر
عمر غفلت بیله اونکارمیش مین   نفس بو بویروغی بیله بارمیش مین
نفس یاغی سینی مغلوب ایتکیل   ایش لاریمنی بارینی خوب ایتکیل

Plate 13b.

باری حظ دین مینی آسان اوتکار   ایش لاریمنی مینینگ آسان بوتکار
گوش و هوشومنی سوزونگ ساری قیل   جان و کونگلومنی اوزونگ ساری قیل
غم لارینگ بیرله اووت کونگلومنی   معرفت بیرله یاروت کونگلومنی
قویمه بابورنی بو حالت بیرله   انی اولتورمه بطالت بیرله
هر کیشینی انگا غمخوار ایتکیل   همتین بدرقه و یار ایتکیل
تاکه دردیغه دوا یتکورگای   تارتیبان انی سنگا یتکورگای

غربت ته اول ای هجری مینی پیر قیلیب تور
هجران بیله غربت منگا تاثیر قیلیب تور
مقدور باریچه قیلورام سعی وصالینگ
تا تینگرینی بیلمان که نی تقدیر قیلیب تور
تقدیر دور اول یان و بو یان سالغوچی یوقسه
کیمگا هوس سنبل و نظیر [1] قیلیب تور
بو هند یبری حاصلی دین کوب کونگول آلدیم
نی سود که بو یبر مینی دلگیر قیلیب تور
سیندین بو قدر قالدی یراق اولمادی بابر
معذور توت ای یار که تقصیر قیلیب تور

Plate 14*a*.

ای آلار کیم بو هند کشوریدین [1]   باردینگیز انگلاب اوزگا رنج و الم
کابل و خوش هواسیني سافینیب   هند دین گوم باردینگیز اول دم
کوردونکیز تاپسینگیز ایکین اندا   عشرت و عیش بیرله ناز و نعم
بیز داغي اولمادوک بحمد الله   گرچه کوب رنج ایدي و بیحد غم
حظ نفسي مشقت بدني   سیزدین اوتی و لوتی بیزدین هم

با ترك ستیزه مکن ای میر بیانه [2]
چالاکي و مردانگيِ ترک میانست
گر زرد نیائي و نصیحت نکني گوش
آنجا که عیانست چه حاجت به بیانست

در هولی نفس گمره عمر ضایع کرده ایم
پیش اهل الله از افعال خود شرمنده ایم
یکنظر با مخلصان خسته دل فرما که ما
خواجگي را مانده ایم و خواجگي را بنده ایم

Plate 14*b*.

بندهٔ در حلقهٔ اشراق دگر   نرود گر همه سر حلقه کني
بندهٔ حلقه بگوش تو شوم   زان میان نام من ار حلقه کني

بدي ز رفیقان نشنودي رفتي   چندی بحریفان نغنودي رفتي
از تو بدي نبود در خاطر ما   رفتي تو نه نیک هرچه بودي رفتي

---

[1] See Facsimile of Babur Nāma, p. 330a.
[2] See Facsimile, p. 298a.

یوز شکر دي بابر کریم غفار[1] بیردي سنگا سند و هند و ملک بسیار
ایسیق لیغي غه گر سنگا یوقتور طاقت ساوق یوزیني کوراى دیسانگ غزني بار

اى باد صبا ایلغه خراسانغه کدر
مین دین دیکیل اول یار پریشانغه خبر
نیچه سفر اوز کونگلونگ اوچون قیلغاى سین
ایمدي بیزنینگ اوچون ایلا بویانغه سفر

Plate 15 *a*.

خطیم نی کوروب سوزومني چون بیلگاى سین
کیلماکته بیرگا بیل کبي بیلگاى سین
اخلاصینگ ني بیلیب بیپاردیم قاصد
رحمت سنگا زنهار که پات کیلگاى سین

اسلام اوچون آوارهٔ یازي بولدوم[2]
کفار و هنود حرب سازي بولدوم
جزم ایلاب ایدیم اوزني شهید اولماققه
المنّة للّه که غازي بولدوم

کوبدین بیري[3] کیم یار و دیاریم یوقتور
بیر لحظه و بیر نفس قراریم یوقتور
کیلدیم بو ساري اوز اختیاریم بیرله
لیکن بارورمدا اختیاریم یوقتور

---

[1] See Facsimile, p. 296 a.

[2] Facsimile, p. 324 b, 325 a, where the second line differs considerably. کفار و حرب هنوز حربسازي بولدوم. See also Teufel's article in Z.D.M.G., Vol. 37 (1883), p. 182, foot-note.

[3] *küpdinberi* it is long since.

آلودۂ یوز تومان معاصي بولماق
یوز رنج و تومان عذاب خاصي بولماق
کوب یخشي ایکین اهل خرد نینگ قاشیدا
کیم اغریبدان اتاني عاصي بولماق

Plate 15*b*.

راحتم نیست چه از شست بدست
چون نیست عمل علم چه سودست بدست
دستم بگرفتي و ازین خرسندم
امید که وارسته شوم دست بدست

هر حظ که خلایق اندین ایریلماس ایمیش
اول حظ مزه سي و قدریني بیلماس ایمیش
معجون و بسیط و بوزه و بوست یکی [1]
بیرجرعه چاغیر دردي ایشین قیلماس ایمیش

ترک مناهي و شراب ایتمیش مین
نفسیمغه خدای لوچون عذاب ایتمیش مین
توبه ایشیکي هنوز آچوق ایردي
بو توبه دا بهر نیمه شتاب ایتمیش مین

می ترکیني قیلغالي ایرور مین غم لیق   بار تیره کونگولگا هر زمان درهم لیق
غم بیرله فسرده لیق هلاک ایتي مهني   می بیرله ایمیش شادلیغ و خرم لیق

Plate 16*a*.

می ترکیني قیلغالي پریشاندور مین [2]   بیلمان قیلور ایشیمني و حیوان دورمین
ایل بارچه پشیمان بولور و توبه قیلور   مین توبه قیلیب مین و پشیماندورمین

---

[1] The reading is doubtful.

[2] Facsimile, p. 360 b.

احباب فراقینگیز بیله ایل‌نینگ‌ای   سیزلارگا کیشي ني چارهٔ ایلاب بیتکای
جمعیتینگیزني جمع توتقای تینگري   بابرني داغي بو جمعیدا جمع ایتکای

بی‌مهر دیسه ایل سیني مین بوتماس ایدیم
هرگز بو صفت نی سنگا یاوروتماس ایدیم
ناحق اغریب مینـــي لونوتدونگ آخر
و الله که سیندین بو طمع توتماس ایدیم

هجـــران قفسی دا جان قوشي دم قیلادور
غربت بو عزیز عمـــر نی کـــم قیـــلادور
نی نوع بیتای[1] فراق و غربت شرحیـــن
کیم کوز یاشي نامه نینگ یوزین نم قیلادور

اوت سالدي کونگولگا رنج و بی تاب لیغیم
سو قیلدي بو خسته جان نی بی آب لیغیم
بو ایکالاسي اگرچه بار مهلـــک و صعـــب
لیک اولتورادور یانگغه چا بیغـــوابلیغیم

Plate 16b.

کونگلـــومدا اوت و ایکی کوزومدا سو دور
مین خسته غه رحم قیل که حالیـــم بودور
غـــم کوندوزي و فراق شامـــي ینگلیـــغ
تـــون کـــون منگا نی قرار و نی اویقـــو دور

جسمیم دا ایشیتمه کوندا محکـــم بولادور[2]
کوزدین لوچادور اویقـــو چو اقشام بولادور

---

[1] MS. incorrect. [2] Facsimile, p. 331 b.

هر ایکالاسي غمیـــم بیلـــه صبـــریم دیک
بارغان ساري بو ارتادور اول کـــم بولادور

نی یار وفا قیلغـــوسي آخـــر نی حریف
نی صیف و شتـــا قالغوسي باقي نی خریف
یوز حیـــف که ضایع اوتادور عمـــر عزیز
افسوس که باطل بارادور عمـــر شـــریف

---

[1] ... بیعینیدین نیچه قالغـــای میـــن
اوزومني نی تیب اول اراغه سالغای میـــن
بارصام داغي اندا [2] میهمـــان کنرنیـــدین
معلوم ایماس که بیـــر ناپا الغـــای مین

Plate 17 *a.*

ایل صحبتی نی که آرزو قیلمیـــش مین
ني خوش لوغ ایله بو گفت و گو قیلمیش مین
عشرت بیله عیش نی نی الس قیلغای مین
مین کیم غم و محنت بیله خو قیلمیش مین

دولت بیلـــه شاد و شادمان بولغاي مین
شوکت بیله مشهور جهـــان بولغـــاي سین
کونگلونگـــدا کیـــدیك دهر اراکام سوروب
بو دهر باریچـــه کامران بولغاي ایمیش [3]

جو ما زي [4] جو ما مبتلای تو ایم بهندوستـــان از بـــرای تو ایـــم

---

[1] Possibly احبّ [2] A superfluous *alif* has crept in here.

[3] A curious blunder of the Scribe, who has written ایمیش instead of سین

[4] The reading is doubtful.

معجکا نه هوا کچ هوس مانگ و صوتي   فقر اهلیگا بس بولغوسي پاني وروتي

قاون بیرله اوزوم نینگ هجریدا کونگلومدا غم هر سو

اقار سونینـــگ فراقیـــدین کوزومدین هر دم اقارسو

Plate 17*b*.

بار ارچه باعث یوز شور و یوز گداه چاغیر

چاغیر فراقی هلاك ایتي میني اه چاغیر

قدی ورقنی مینـــي دوتا قیلـــور   قاشي هجري قامتیم ني یاقیلور

غیـــرغه نیچه اول ای وفا قیلـــور   جانیمه نیچه مینینگ جفا قیلـــور

نیچـــه غیرعه اول ای وفا قیلـــور   نیچه جانیمه مینینگ جفا قیلـــور

Plate 18*a*.

نیچه عصیـــان بیلـه آلوده لیغینگ [1]   نیچه حرمان ارا آسوده لیغینـــگ

نیچه نفسینگغـــه بولور سیـــن تابع   نیچه عمرونگنـــي قیلـــور سین ضایع

نیت عزو ایلـــه کیـــم یوروب سین   اولمـاکینگنـــي اوزونگا کوروب سین

کیم که اولمـــاك لوزیگا جزم ایتـــار   اوشبو حالت قه بیلور سین کم ییتار

دوز ایتار بارچه منـــاهي دین اوزین   اریتـــور بارچه گنـــاهی دین لوزین

خوش قیلیب اوزني بوکیچماکلیک تین   توبه قیلدیم چاغیر ایچماك لیک دین

القـــون و نقـــوه صـــراحـــي و ایاغ   مجلس آلاتي تمامیـــن اول چراغ

حاضر ایلاب باریني سینـــدوردوم   ترک ایتیب می نی کونگول تیندوردوم

بکسان کرمینگ قاشیدا مدبر مقبل   آسان سینینگ الینگدا جمیع مشکل

---

[1] Facsimile, p. 312 a.

Plate 18 *b*.

یا لطف وعنایات انچه قیلکیم کوتارای   یا قهر و غضب نی طاقتیم باریچه قیل

اخلاص و عقیدهٔ تو روشن شده است   حالات وطریقه ات مبرهن شده است

حایل چو نماند زود برخیـــز و بیـــا   دلخواه تو تربیت معین شده است

قیـــش گرچـــه زمان منقـــل و آتش تور

لیکن بو شتا هنـــد ته کوب دلکـــش تور

هنـــگام نشـــاط و بادهٔ بیغـــش تـــور

می بولماسه معجون داغی بولسه خوش تور

عروض اتمامی دین ایکی اوچ ییل سونگ هندوستـــان فتحی نینگ سونگغی یبلی صنبل سریغه بارور فرصت ته بیر منطول بیت اون القی رکن بیله ایتیلیب ایدی دوایر مصاریعی نینگ طریقی بیله اوتاد و اسباب نینگ تقدیم و تاخیریدین وچ بحردا کیم هزج رجز رمل بولغای منطول وزن حاصل بولور هزج بحریدین مکفوف و عروض و ضرب مقصور- بیت :—

Plate 19 *a*.

منگا سیـــن لیچه کیـــم جور و جفـــا بیـــوله

عذاب ایلا سانگ ای یار جفا جوی پر آزار ستمگار

سنگا مین قیلورام قوللـــوق و خدمت چیـــکارام

جور و جفا تاکه تیریک میـــن ایروورام یار وفادار

مفاعیل ۲ ا قاتله و هزج بحریداغی منطول بیت نینگ مصراع لاری‌نینگ ولی داغی وتدلارنی آخر کیلتورولسه رجز بحریدین منطوی بولور :—

سین نیچـــه کیـــم جور و جفا بیـــوله عذاب

ایلاسانك ای یار جفاجوی پر آزار ستمـــ گار منگا

میـــن قیلـــورام قوللـــوق و خدمت چیکارام
جور و جفا تاکه تیریك مین ایرورام یار وفادار سنگا

مفتعلن ١٦ قاتله بر رجز بحریداغي منطول بیت نینگ مصراعلاري نینگ ولي داغي سبب لارني آخر کیلتوررولسه رمل بحریدین مخبون بولور *

Plate 19*b*.

نیچه کیم جور و جفا بیـــرله عذاب ایلاسانگ
ای یار جفا جوی پر آزار ستمـــگار منـــگا مین
قیلورام قوللـــوق و خدمت چیـــکارام جور و جفا
تاکه تیریک مین ایرورام یار وفادار سنـــگا میـــن
فعلاتن ١٢ قاتله *

هندستان جانبی عزیمت قیلغالي ایتیلغان اشعار بو ایردي کیم تحریر قیلدیم و کیچکان وقایع اول دورور کیم تقریر قیلیب نور مین نیچوک کیم بو اوراق نه مسطور دور و اول اجزاده مذکور *

حرّره بابر دوشنبه ١٥ ربیع الآخر سنه ٩٣٥

PORTION OF A *RUBA'I* WRITTEN BY BABUR'S OWN HAND.

هر وقت که کورگاسین مینینـــگ سوزومني
سوزومنـــي اوقـــوب یاد قیلغاسین اوزومني

ENDORSEMENT IN THE WRITING OF SHAH JAHĀN.

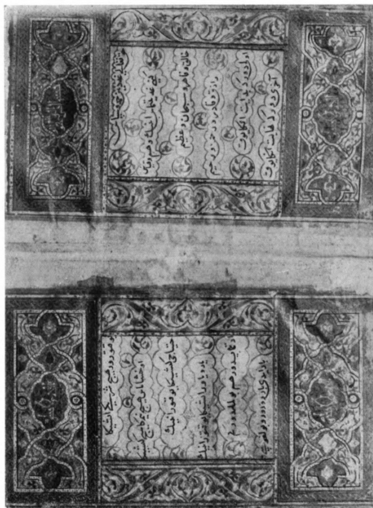
این رباعي تركي و اسم مبارك بتحقیـــق خط آنحضرت فردوس مكاني بابر بادشاه غازي انار الله برهانه است *

حرره شاه جهان بن جهانگیر بادشاه بن اکبر بادشاه بن همایون بادشاه بن بابر بادشاه *

Plate I.

A

B

Dīvān-i-Babur Pādishāh.

Plate II.

Dīvān-i-Babur Pādishāh.

Plate III.

Divān-i-Babur Pādishāh.

Plate IV.

B A

Dīvān-i-Babur Pādishāh.

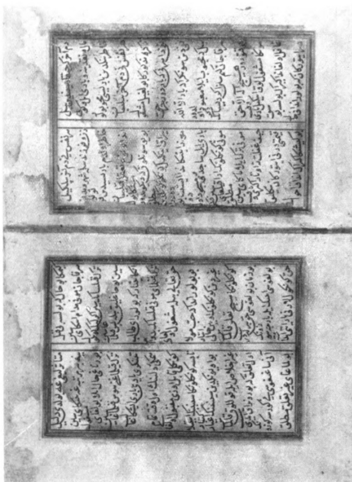
Plate V.

B

A

Dīvān-i-Babur Pādishāh.

Plate VI.

Divān-i-Babur Pādishāh.

Plate VII.

B

A

Dīvān-i-Babur Pādishāh.

Plate VIII.

Divān-i-Babur Pādishāh.

Plate IX.

Dīvān-i-Babur Pādishāh.

Plate X.

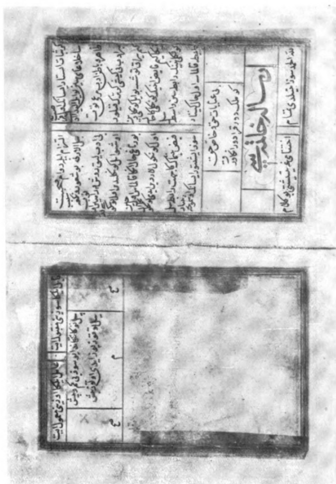
A

B

Divān-i-Babur Pādishāh.

Plate XI.

B A

Dīvān-i-Babur Pādishāh.

Plate XII.

A

B

Divān-i-Babur Pādishāh.

Plate XIII.

A

B

Dīvān-i-Babur Pādishāh.

Plate XIV.

A

B

Dīvān-i-Babur Pādishāh.

Plate XV.

Dīvān-i-Babur Pādishāh.

Plate XVI.

A

B

Dīvān-i-Babur Pādishāh.

Plate XVII.

B

A

Dīvān-i-Babur Pādishāh.

Plate XVIII.

B

A

Divān-i-Babur Pādishāh.

Plate XIX.

Divān-i-Babur Pādishāh.